

Pomenki

o slovenskem pisanji.

XXXII.

U. Spominki staroslovenski so pisani nekaj v glagolici, nekaj v cirilici, in nekaj v latinici.

T. Sloveni imajo tedaj troje pismo: 1) čisto-slovensko ali glagolico; 2) gerško-slovensko ali cirilico; 3) latinsko-slovensko ali latinico. Posnemali so nekdanj Sloveni svoje sosede ter pisali nekaj tudi z nemškimi čerkami; ali sedaj jih popuščajo in jih v kratkem popustijo vsi.

U. Ktera pisava je glagolica in ktera je cirilica, to vem; le-to mi povej, kaj da pomeni ime glagolica.

T. Nektere razlage so mi znane. Tako n. pr. da je glagolica a) iz glagol t. j. čerka, pisme (littera), in glagolica, zborna imé, kakor deca, družina, gospôda, tedaj čerkopis (litteratura); ali b) iz glagol t. j. četerto pisme v azbuki; ali iz c) glagol t. j. beseda, govor (verbum); ali d) iz glagol t. j. slovo, in glagolske pismena so torej slovenske pismena; e) iz glagolati t. j. zvenéti, glasiti se (sonare); ali naposled f) iz glagolati t. j. govoriti (stsl. loqui, dicere, nunciare), s posebnim pridevkom.

U. Ktera se ti zdi verjetna, da bi se je smel jaz poprijeti?

T. O prvi kažejo, da se glagol v pomenu čerka (littera) nikjer in nikdar ne rabi, torej ne veljá. — Da bi kar po četerti pismenki (po Mikl. glagoli) se zvala vsa azbuka ali abeceda (Šafařík), tudi ni verjetno. — Po tretji razlagi bi glagolica bila pisava, v kateri se čerke izgovarjajo, ali ima vsako znamnje svoj glas, nasprot slikam in podobam, s kterimi so prej pisarili (Dobrovský). — S to se vjema četerta v pomenu, po katerem smo Slovenci dobili imé (Šafařík), in tudi naslednja, po kateri so glagolce jeli imenovati cerkvene pevce, njihovo petje in pisanje pa glagolico (Ginzl. cf. glagolati scr. gr. sonare cum guna gutturali addita, galgal, gallus, glas itd.) — Poslednjič, piše Kopitar (cf. Metelko itd.), je beseda glagolati na jugu nenavadna med ljudstvom; ker je pa slišalo duhovnike vseskozi ponavljati besedo „glagola“ (v' ono vreme glagola Isus — in illo tempore dixit Jesus), jih je

začelo imenovati glagolce (glagoljaše, glagolite), in po njih je dobilo i pismo dotično ime „glagolica“. Latinska oblika „glagolita“ bi bila, pravi, po zgledu Israelita, Lechita, Silesita itd.

U. Slovenski primek pa bi bil enak oném: Kajkavci, Čakavci, Štokavci itd.!

T. „A ovo neodgovara ni svetosti stvari, ni štovanju osebe, našemu narodu mile“, piše Rački. — Ker se glagol stsl. sklepa z jerom, pišem ga brez j: glagol, glagolica, dasi nekteri Hrovatje rabijo sedaj „glagolj, glagoljica“.

U. Ako se ne motim, pravi Marko naš dragi, je „glagole“ (glagol) Hohe Schule, Universitas, Academia; glagolitske in glagolske — i, a, o von der hohen Schule, academicus (cf. Besediše). — Ravno prav, da vedó vsaj naši bratje Hrovatje, kako naj se po našem Markoviču zove njihova „academia!“

P a š n i k.

Posvečuj praznik! Tudi o šolskem oziru bi se moglo dan danes bolje gledati, kako mladina posvečuje praznik. Navadno hodi mladina ob nedeljih in praznikih v cerkev in iz cerkve kakor drugi ljudje, in če je za šolo, hodi tudi v ponavljavno šolo, in potem je naj več sama svoja, to je, malokdo gleda na njo, kje je, in kaj dela. Brezskerbni starši manj pazijo na svoje otroke, kakor na svojo živino, ktere nikoli ne pusté na paši brez pastirja in varha. Ob delavnikih morajo otroci delati pri odrasčenih na polji, ali kteri so pri rokodelstvu, delajo v delavnici; ob nedeljah in praznikih pa so naj več sami svoji gospodarji, ter se klatijo sami po vseh krajih, le tam ne, kjer bi bilo dobro za nje. Vidiš jih po cestah in potih, kako postopajo, se pahajo in celó popotnike nadlegujejo, — vidiš jih po vertih, na polji in v gojzdu, kako delajo škodo, in počenjajo med sabo same malopridnosti. Ni tedaj prav, da je mladina ob nedeljih in praznikih tako zapuščena. Starši in drugi predniki bi mogli skerbeti, da bi se mladina ob nedeljih in praznikih ne pačila, temuč, da bi se ravno o Gospodovih dneh bolje izobraževala in zlahtnila na sercu in telesu. Mladina naj se raduje in naj nedolžno veseljuje, toda nikoli brez varha in brez modrega napeljevanja. Ali bi ne bilo prav, ko bi se po kmetih